

ΠΑΝΟΣ ΖΥΓΟΥΡΗΣ - ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΝΟΜΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΔΗΜΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΜΠΟΥΜΠΟΥΛΙΝΑΣ 9-11 (2^{ος} όροφος) ΑΘΗΝΑ

ΤΗΛ:210-8259140-1-FAX: 210-8259235

ΚΙΝ:6977506705, e-mail :pzygouris@gmail.com

E-mail: pzygouris@gmail.com

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ

Επί των υποβληθέντων από την Δ.Ε.Υ.Α., μέσω Ε.Δ.Ε.Υ.Α., προς ημάς ερωτημάτων στις 13/11/2017:

- 1. " Εάν οι υπάλληλοι των Δ.Ε.Υ.Α δικαιούνται το δώρο των Χριστουγέννων, το δώρο του Πάσχα και το επίδομα αδειάς"**
- 2. " Με ποιόν τρόπο γίνεται η διαδικασία επιστροφής των χρημάτων που καταβλήθηκαν στους εργαζομένους μέσω των επιδομάτων"**

Κατά τη γνώμη μου προσήκει η εξής απάντηση:

1) Επί του πρώτου ερωτήματος:

A) Με τη διάταξη του άρθρου 252 και 255 του **Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, ν. 3463/2006**, ορίσθηκε ότι *"οι Δήμοι και οι Κοινότητες μπορούν να συνιστούν ή να συμμετέχουν σε επιχειρήσεις, οι οποίες καλούνται επιχειρήσεις Ο.Τ.Α., σύμφωνα με τις παρακάτω ειδικότερες ρυθμίσεις. Οι επιτρεπόμενες μορφές των επιχειρήσεων αυτών είναι οι εξής: α. Δημοτικές ή κοινοτικές κοινωφελείς επιχειρήσεις, β. Ανώνυμες εταιρείες Ο.Τ.Α..2. Δήμος ή Κοινότητα μπορεί να συνιστά δημοτικές ή κοινοτικές κοινωφελείς επιχειρήσεις, οι οποίες έχουν ως αντικείμενο την ανάπτυξη δραστηριοτήτων, συναφών με αντίστοιχου περιεχομένου Αρμοδιότητες αυτών, σύμφωνα με τις προβλέψεις του άρθρου 254 παράγραφος 1."*, κατά τις οποίες επιτρέπεται στους ΟΤΑ α' βαθμού να διατηρούν δημοτικές κοινωφελείς επιχειρήσεις, τις Δ.Ε.Υ.Α., οι οποίες διέπονται από τις ειδικές διατάξεις του **ν.1069/1980**.

Στην απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου ... για σύσταση της Δ.Ε.Υ.Α. δεν προκύπτουν ειδικές δεσμεύσεις ως προς τις αποδοχές των εργαζομένων της Δημοτικής Επιχείρησης Ύδρευσης και Αποχέτευσης.

Το καθεστώς των αποδοχών των εργαζομένων των ΟΤΑ και των ΝΠΙΔ που υπάγονται σε αυτούς, μεταξύ των οποίων είναι και οι Δ.Ε.Υ.Α., άλλαξε μετά το 2010, μετά την εφαρμογή περιοριστικών διατάξεων σε εφαρμογή προγραμμάτων δημοσιονομικής προσαρμογής ως κατωτέρω:

B) Με την, στη διάταξη του **άρθρου 1 παρ. 5 του ν. 3833/2010** ορίσθηκε ότι *"Οι πάσης φύσεως τακτικές αποδοχές, επιδόματα, αποζημιώσεις και αμοιβές γενικά, καθώς και τα με οποιαδήποτε άλλη ονομασία οριζόμενα και από οποιαδήποτε γενική ή ειδική διάταξη ή ρήτρα ή όρο συλλογικής σύμβασης εργασίας, διαιτητική απόφαση ή με ατομική σύμβαση εργασίας ή συμφωνία προβλεπόμενα των εργαζομένων χωρίς εξαίρεση, σε Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου (Ν.Π.Ι.Δ.), που ανήκουν στο κράτος "σε Ν.Π.Δ.Δ. ή σε Ο.Τ.Α." ή επιχορηγούνται τακτικά από τον Κρατικό Προϋπολογισμό "σε ποσοστό τουλάχιστον 50% του προϋπολογισμού τους" ή είναι δημόσιες επιχειρήσεις κατά την έννοια των*

παραγράφων 1, 2 και 3 του άρθρου 1 του ν. 3429/2005 (ΦΕΚ 314 Α), μειώνονται κατά ποσοστό επτά τοις εκατό (7%). **Τα επιδόματα των Χριστουγέννων, Πάσχα και αδειάς μειώνονται κατά τριάντα τοις εκατό (30%), αντίστοιχα.** Από τη μείωση του πρώτου εδαφίου της παραγράφου αυτής εξαιρούνται τα επιδόματα που συνδέονται με την οικογενειακή κατάσταση ή την υπηρεσιακή εξέλιξη, καθώς και τα συνδεόμενα με το ανθυγιεινό ή επικίνδυνο της εργασίας τους και το μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών τους. **Οι διατάξεις της παραγράφου αυτής, καθώς και της παραγράφου 4 κατισχύουν κάθε γενικής ή ειδικής διάταξης ή ρήτρας ή όρου συλλογικής σύμβασης εργασίας, διαιτητικής απόφασης ή ατομικής σύμβασης εργασίας ή συμφωνίας.**" Με τις διατάξεις αυτές λοιπόν έγινε η πρώτη μείωση στα επιδόματα αδειάς, Χριστουγέννων και Πάσχα στους υπαλλήλους των ΝΠΔΔ, ΝΠΙΔ (ΔΕΥΑ) και τους υπαλλήλους των ΟΤΑ. Λόγω του κατεπείγοντος χαρακτήρα της διάταξης καθώς και την ανάγκη για προστασία του δημοσίου συμφέροντος καθώς η χώρα βρίσκεται σε οικονομική κρίση και ακολουθεί ένα πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής βάσει διεθνών και ευρωπαϊκών δεσμεύσεων της, οι περικοπές αυτές υπερσχύουν οποιωνδήποτε άλλων προβλέψεων ή ρητρών.

Γ) Περαιτέρω, με το **άρθρο 1 του ν. 3899/2010**, το άρθρο 19 του ν. 3429/2005 (ΦΕΚ 314 Α) αντικαθίσταται ως εξής: "Στο πεδίο εφαρμογής του Κεφαλαίου Α` του νόμου αυτού, υπάγονται οι δημόσιες επιχειρήσεις, ανεξαρτήτως αν έχουν εξαιρεθεί από τις ισχύουσες κάθε φορά διατάξεις για τον ευρύτερο δημόσιο τομέα, **καθώς και τα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου που υπάγονται στη Γενική Κυβέρνηση** σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 1Β του ν. 2362/1995 (ΦΕΚ 247 Α) με εξαίρεση το Ταμείο του ν. 3864/2010 (ΦΕΚ 119 Α) και τις εταιρείες στις οποίες το Δημόσιο αν και πλειοψηφών μέτοχος, δεν ασκεί τη διοίκηση και διαχείριση τους.", ενώ η Γενική Κυβέρνηση σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου **1Βπαρ. 2, ν. 2362/1995** περιλαμβάνει και τους ΟΤΑ.

Δ) Ακολουθώντας, με τις διατάξεις του τρίτου άρθρου, παρ 4 του **ν. 3845/2010** ορίσθηκε ότι "**τα πάσης φύσεως επιδόματα, αποζημιώσεις και αμοιβές γενικά, καθώς και τα με οποιαδήποτε άλλη ονομασία οριζόμενα και από οποιαδήποτε γενική ή ειδική διάταξη προβλεπόμενα των λειτουργιών και υπαλλήλων των φορέων της παραγράφου 2 του άρθρου 1 του ν. 3833/2010 (ΦΕΚ 40 Α)**, καθώς και τα έξοδα παράστασης των προσώπων που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής της παραγράφου 1 του ίδιου άρθρου και νόμου, **μειώνονται κατά ποσοστό οκτώ τοις εκατό (8%).** 2. Από τη μείωση της προηγούμενης παραγράφου εξαιρούνται τα επιδόματα που προβλέπονται στην παράγραφο 3 του άρθρου 1 του ν. 3833/2010, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει."

Ε) Περαιτέρω, με τις διατάξεις του **άρθρου 4** παρ. 1 του **ν.4024/2011** "**Συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις, ενιαίο μισθολόγιο- βαθμολόγιο, εργασιακή εφεδρεία και άλλες διατάξεις εφαρμογής του μεσοπρόθεσμου πλαισίου δημοσιονομικής στρατηγικής 2012-2015**" ορίσθηκε ότι "**1. Στις διατάξεις του παρόντος Κεφαλαίου υπάγονται οι μόνιμοι και δόκιμοι πολιτικοί υπάλληλοι και οι υπάλληλοι με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου (ΙΔΑΧ): α) του Δημοσίου, β) των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) πρώτου και δεύτερου βαθμού, γ) των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.), συμπεριλαμβανομένου του Οργανισμού Γεωργικών Ασφαλίσεων (Ο.Γ.Α.)...**"

Στο **άρθρο 29** ότι "**1. Οι υπάλληλοι που εντάσσονται στους νέους βαθμούς, σύμφωνα με τις διατάξεις του προηγούμενου άρθρου, λαμβάνουν το βασικό μισθό του βαθμού αυτού, ενώ όσοι εξ αυτών έχουν πλεονάζοντα χρόνο στον ίδιο βαθμό εξελίσσονται στα μισθολογικά κλιμάκια του βαθμού αυτού, σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 2 του άρθρου 12 του παρόντος. [Μετά την ανωτέρω μισθολογική ένταξη, η μισθολογική εξέλιξη πραγματοποιείται σύμφωνα με τις ίδιες διατάξεις, χωρίς να προσμετράται τυχόν πλεονάζων χρόνος]. 2. Σε περίπτωση που από τις ρυθμίσεις των διατάξεων του Κεφαλαίου αυτού προκύπτουν συνολικές μηνιαίες αποδοχές μεγαλύτερες από αυτές που έπαιρναν οι δικαιούχοι τους κατά τον τελευταίο μήνα πριν την έναρξη ισχύος του παρόντος**

Κεφαλαίου, η προκαλούμενη αύξηση καταβάλλεται ως εξής: α) Εφόσον η μηνιαία αύξηση είναι μέχρι του ποσού των πενήντα (50) ευρώ, αυτή καταβάλλεται άμεσα με την έναρξη εφαρμογής του νέου μισθολογίου. β) Εφόσον η αύξηση είναι μεγαλύτερη των πενήντα (50) ευρώ και μέχρι του ποσού των εκατό (100) ευρώ, η αύξηση καταβάλλεται ισόποσα σε χρονικό διάστημα δύο ετών. γ) Εφόσον η αύξηση είναι μεγαλύτερη των εκατό (100) ευρώ, καταβάλλεται ισόποσα σε χρονικό διάστημα τριών ετών. Εφόσον προκύπτει μείωση η οποία είναι μεγαλύτερη κατά ποσοστό του 25% των αποδοχών που ελάμβαναν οι δικαιούχοι κατά τον τελευταίο μήνα πριν την Έναρξη ισχύος των διατάξεων του παρόντος Κεφαλαίου, "χωρίς στην ανωτέρω σύγκριση να λαμβάνεται υπόψη το ποσό που καταβάλλεται ως επίδομα θέσης ευθύνης", η συνολική μείωση κατανέμεται ως εξής: α) 25% μείωση επί των αποδοχών που ελάμβαναν οι δικαιούχοι κατά τον τελευταίο μήνα πριν την Έναρξη ισχύος των διατάξεων του παρόντος Κεφαλαίου με την έναρξη ισχύος των διατάξεων του παρόντος Κεφαλαίου, 3. Η καταβολή αποδοχών σε υπαλλήλους του Δημοσίου, των Ν.Π.Δ.Δ. και Ο.Τ.Α., που εμπίπτουν στις ρυθμίσεις του παρόντος Κεφαλαίου με βάση διατάξεις άλλων κατηγοριών υπαλλήλων του Δημοσίου, στις οποίες δεν ανήκουν οργανικά, δεν επιτρέπεται. 4. Τα θέματα του Κεφαλαίου αυτού δεν αποτελούν αντικείμενο συλλογικών διαπραγματεύσεων. 5...." .

Στο **άρθρο 31**, όπως αρχικώς ίσχυσε, ότι " 1. α) Στα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου (Ν.Π.Ι.Δ.) που ανήκουν στο κράτος ή σε Ν.Π.Δ.Δ. ή σε Ο.Τ.Α., κατά την έννοια της επίτευξης κρατικού ή δημόσιου ή αυτοδιοικητικού σκοπού, εποπτείας, διορισμού και ελέγχου της πλειοψηφίας της Διοίκησης τους, συμπεριλαμβανομένων των Γενικών και Τοπικών Οργανισμών Εγγείων βελτιώσεων, ή επιχορηγούνται τακτικά, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις, από πόρους των ως άνω φορέων κατά 50% τουλάχιστον του ετήσιου προϋπολογισμού τους, καθώς και των λοιπών δημόσιων επιχειρήσεων, οργανισμών και ανώνυμων εταιρειών, που υπάγονται στο Πεδίο εφαρμογής των διατάξεων του Κεφαλαίου Α` του ν. 3429/2005 (Α` 314) όπως έχουν τροποποιηθεί με τις διατάξεις της παρ.

1α του άρθρου 1 του ν. 3899/2010 (Α` 212), με εξαίρεση τα Ν.Π.Ι.Δ. του ν. 3864/2010 (Α` 119) και άρθρου 1 του ν. 3986/2011 (Α` 152), εφαρμόζεται ανώτατο όριο μέσου κατά κεφαλή κόστους αμοιβών προσωπικού σύμφωνα με τα οριζόμενα στις επόμενες παραγράφους.4.5. Για τις επιχειρήσεις, τους οργανισμούς και τις εταιρείες της υποπαραγράφου 1β, το μέσο κατά κεφαλή κόστος των πάσης φύσεως αποδοχών, επιδομάτων, αποζημιώσεων και αμοιβών γενικά του πάσης φύσεως προσωπικού δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει το 65% του μέσου κατά κεφαλήν αντίστοιχου κόστους της επιχείρησης, του οργανισμού ή της εταιρείας, όπως αυτό είχε διαμορφωθεί κατά τη ν 31.12.2009. Αν με την εφαρμογή του προηγούμενου εδαφίου προκύπτει μέσο κατά κεφαλή κόστος των πάσης φύσεως αποδοχών, επιδομάτων, αποζημιώσεων και αμοιβών γενικά, εξαιρουμένων των εργοδοτικών εισφορών, μικρότερο των χιλίων εννιακοσίων (1.900) ευρώ κατά μήνα, ισχύει ως όριο το όριο των χιλίων εννιακοσίων (1.900) ευρώ κατά μήνα. 6. Οι φορείς της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου υποχρεούνται με το πέρας εκάστου τριμήνου και εντός είκοσι ημερών να υποβάλλουν στην Ειδική Γραμματεία ΔΕΚΟ αναλυτικά ποσοτικά στοιχεία για τον έλεγχο τήρησης των ανωτέρω περιορισμών. Σε περίπτωση που προκύπτει υπέρβαση των περιορισμών αυτών οι φορείς υποχρεούνται σε περικοπές το επόμενο τρίμηνο ώστε αφ` ενός να συμμορφωθούν στα επιβαλλόμενα όρια και αφ` ετέρου να αποκαταστήσουν την υπέρβαση του προηγούμενου τριμήνου. Σε περίπτωση επιχορήγησης του φορέα από τον Κρατικό Προϋπολογισμό, και εάν διαπιστωθεί μη συμμόρφωση του οργανισμού σύμφωνα με τα ανωτέρω, διακόπτεται αυτοδικαίως η επιχορήγηση του. Η εκ μέρους των οργάνων διοίκησης των φορέων της παραγράφου 1 παράλειψη αποκατάστασης των υπερβάσεων των ορίων αποδοχών που ορίζονται με τις διατάξεις του παρόντος άρθρου συνιστά αδικοπραξία σε βάρος του Δημοσίου για την αποκατάσταση της οποίας τα όργανα διοίκησης ευθύνονται αλληλεγγύως και εις ολόκληρο με τον φορέα της παραγράφου 1. 7. Οι διατάξεις του τελευταίου εδαφίου της παραγράφου 2 του άρθρου 29 εφαρμόζονται αναλογικά και στους εργαζόμενους των φορέων που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής των διατάξεων του παρόντος

άρθρου, εφόσον προκύπτει μείωση των συνολικών μηνιαίων αποδοχών τους μεγαλύτερη από το ποσοστό που ορίζεται στο τελευταίο εδάφιο της παραγράφου 2 του άρθρου 29. 8. Το μέσο κατά κεφαλή κόστος αποδοχών των φορέων της παραγράφου 1, όπως καθορίζεται με τις διατάξεις των παραγράφων 4 και 5 του παρόντος άρθρου, ισχύει καθ' όλη τη διάρκεια εφαρμογής του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής. 9. Από την Έναρξη ισχύος του παρόντος Κεφαλαίου καταργείται κάθε γενική ή ειδική διάταξη ή ρήτρα ή όρος συλλογικής σύμβασης εργασίας, διαιτητικής απόφασης ή ατομικής σύμβασης εργασίας ή συμφωνίας, που καθορίζει αποδοχές και πρόσθετες αμοιβές ή απολαβές που υπερβαίνουν τα ανώτατα κατά περίπτωση όρια που ορίζονται στις προηγούμενες παραγράφους.

Ζ) Σύμφωνα με τις διάταξη του **άρθρου 34 του ν. 4354/2015**, για το νέο μισθολόγιο ορίζεται ότι *"από την έναρξη ισχύος του παρόντος καταργούνται: α. Οι διατάξεις των άρθρων 12 έως 25, 28, 29, 30 του Ν. 4024/2011, καθώς και οι κατ' εξουσιοδότηση αυτών εκδοθείσες υπουργικές αποφάσεις, «και με την επιφύλαξη της παραγράφου η` του άρθρου 33 του νόμου αυτού», του άρθρου 31 με την επιφύλαξη της περίπτωσης α` του άρθρου 33 του παρόντος και 32 με την επιφύλαξη της παραγράφου β` του άρθρου 33 του παρόντος. β. Η περίπτωση 12 της υποπαραγράφου Γ1 της παρ. Γ` του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012. γ. Οι περιπτώσεις α` και β` της παρ. 2 του άρθρου 13 του ν. 2703/1999 (Α` 72). δ. Κάθε άλλη γενική ή ειδική διάταξη, κατά το μέρος που αντίκειται στις διατάξεις του παρόντος ή κατά το μέρος που ρυθμίζει με διαφορετικό τρόπο θέματα που διέπονται από αυτόν."* Στο άρθρο 35 ότι *"η έναρξη ισχύος των άρθρων 7 έως 34 αρχίζει από 1.1.2016, εκτός εάν ορίζεται διαφορετικά στις επιμέρους διατάξεις του."* **Επομένως, μέχρι 31/12/2015 ισχύουν οι διατάξεις για το ενιαίο μισθολόγιο του ν.4024/2011.**

Η) Περαιτέρω, βάσει των διατάξεων του άρθρου 2 παρ. 4 του **ν. 4047/2012** ορίσθηκε ότι *"...Αν με την εφαρμογή του προηγούμενου*

εδαφίου, προκύπτει μέσο κατά κεφαλή κόστος των πάσης φύσεως αποδοχών, επιδομάτων, αποζημιώσεων και αμοιβών γενικά του πάσης φύσεως προσωπικού του φορέα, μικρότερο του 65% του μέσου κατά κεφαλή αντίστοιχου κόστους του φορέα, όπως αυτό είχε διαμορφωθεί κατά την 31.12.2009, ισχύει ως όριο, το ως άνω όριο του 65%"

Θ) Τελικώς, με τον **ν. 4093/2012**, παρ. Γ, υποπαρ. Γ1 προβλέπεται ότι
" **Τα επιδόματα εορτών Χριστουγέννων, Πάσχα και αδείας, που προβλέπονται από οποιαδήποτε γενική ή ειδική διάταξη, ή ρήτρα ή όρο συλλογικής σύμβασης εργασίας, διαιτητική απόφαση ή με ατομική σύμβαση εργασίας ή συμφωνία, για λειτουργούς, υπαλλήλους και μισθωτούς του Δημοσίου, Ν.Π.Δ.Δ., Ν.Π.Ι.Δ., και Ο.Τ.Α., καθώς και για τα μόνιμα στελέχη των Ενόπλων Δυνάμεων και αντίστοιχους της Ελληνικής Αστυνομίας, του Πυροσβεστικού και Λιμενικού Σώματος, καταργούνται από 1.1.2013."**

Επομένως, όπως προκύπτει από τα παραπάνω **οι υπάλληλοι** των ΝΠΙΔ, μεταξύ των οποίων είναι και οι Δ.Ε.Υ.Α., από 1/1/2013 εξομοιώνονται στα μισθολογικά ζητήματα με τους δημοσίους υπαλλήλους και περαιτέρω **δεν λαμβάνουν επίδομα αδείας, Χριστουγέννων και Πάσχα.**

Αν και οι παρούσες διατάξεις αμφισβητήθηκαν από τους εργαζομένους με το επιχείρημα ότι παραβιάζουν την προστασία της ιδιοκτησίας (και των ενοχικών δικαιωμάτων ειδικότερα) ως δικαιώματος που κατοχυρώνεται **συνταγματικώς** (οι σχετικές διατάξεις εκτείνονται σε διάφορα άρθρα του Συντάγματος, κυρίως δε στα άρθρα 17 παρ. 1,5, 17 παρ. 2-7, 18, 117 παρ. 2- 4, 109, 106, 107, 12 παρ. 5, 24) καθώς και από την **ΕΣΔΑ** (άρθρ. 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου), το **Συμβούλιο της Επικρατείας** με τη πρόσφατη νομολογία του έκρινε ότι οι ως άνω περικοπές είναι δικαιολογήσιμες και αποδεκτές καθότι η Ελληνική Κυβέρνηση

αποφάσισε το έτος 2010 να εφαρμόσει ένα πρόγραμμα οικονομικής πολιτικής σε στενή συνεννόηση με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) βάσει του οποίου οφείλει να διεκπεραιώσει κάποια επείγοντα δημοσιονομικά μέτρα στα οποία περιλαμβάνονται μείωση του μισθολογικού κόστους, μέσω της διατηρήσεως σταθερών των ονομαστικών μισθών των υπαλλήλων της κεντρικής κυβέρνησης, της τοπικής αυτοδιοίκησης, των οργανισμών του δημοσίου και των λοιπών δημόσιων φορέων, μείωση του αριθμού του απασχολούμενου στον ευρύτερο δημόσιο τομέα προσωπικού, περικοπή των ειδικών επιδομάτων που καταβάλλονται στους δημοσίους υπαλλήλους, ονομαστικές περικοπές των μεταβιβάσεων που καταβάλλονται στο πλαίσιο του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, συμπεριλαμβανομένων και μέτρων περιορισμού της τιμαριθμικής αναπροσαρμογής των επιδομάτων και δικαιωμάτων, αύξηση των εσόδων μέσω της εφαρμογής ενιαίας κλίμακας προοδευτικής φορολογήσεως για όλες τις πηγές εισοδήματος και οριζόντια ενοποιημένη μεταχείριση για τα εισοδήματα από την εργασία και το κεφάλαιο, κατάργηση όλων των απαλλαγών και των περιπτώσεων αυτοτελούς φορολογήσεως, καθιέρωση φορολογήσεως βάσει τεκμηρίων για τους αυτοαπασχολούμενους και αύξηση ειδικών φόρων καταναλώσεως, προκειμένου να επιτευχθεί η μείωση των δημοσίων δαπανών. Επομένως συντρέχουν έκτακτοι λόγοι δημοσίου συμφέροντος οι οποίοι σεβόμενοι την αρχή της αναλογικότητας, δικαιολογούν τις μειώσεις των αποδοχών των εργαζομένων που υπάγονται σε φορείς του Δημοσίου. Εξ' άλλου η συνταγματικότητα των μνημονιακών διατάξεων για λόγους δημοσίου συμφέροντος κατ' αρχήν έχει κριθεί με την **απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας με την υπ.άριθμ. 668/2012 απόφαση. (ΟλΣτΕ 668/2012)**

Κατ' εξαίρεση τα ανώτατα δικαστήρια έχουν κρίνει αντισυνταγματικές τις ως άνω περικοπές αποδοχών για εξαιρετικές περιπτώσεις όπως είναι οι δικαστικοί λειτουργοί, οι καθηγητές των ΑΕΙ, και τους στρατιωτικούς στα σώματα των Ενόπλων Δυνάμεων και Σωμάτων Ασφαλείας, θέσεις που

άπτονται εθνικών ζητημάτων όπως η διασφάλιση της ορθής λειτουργίας της δικαιοσύνης, της ανώτατης εκπαίδευσης και της εθνικής ασφάλειας. (ΣτΕ 2192/2014, ΕΣ 4327/2014)

Αναφορικά με τους εν γένει τακτικούς υπαλλήλους του Δημοσίου, των ΝΠΔΔ και των ΝΠΙΔ (εξαιρουμένων των ως άνω κατηγοριών) θεωρούνται ΝΟΜΙΜΕΣ οι περικοπές των δαπανών καθώς όπως έχει κρίνει το ΣτΕ οι περικοπές αφορούν σε όλους τους δημοσίους υπαλλήλους και δεν παραβιάζεται η αρχή της ισότητας και η αρχή της ίσης συνεισφοράς στα δημόσια βάρη, που επιβάλλει το Σύνταγμα, ενώ δικαιολογούνται στο πλαίσιο αντιμετώπισης της δημοσιονομικής κρίσης και του περιορισμού του μισθολογικού κόστους, με τελικό στόχο τη μείωση των δημοσίων δαπανών.

Παρά το γεγονός ότι υπάρχουν πρόσφατες αποφάσεις Ειρηνοδικείων που δικαιώνουν τους εργαζομένους και τους επιδικάζουν τα επιδόματα αδειάς, Χριστουγέννων και Πάσχα (Ειρ.Αθ. 619/2017, Ειρ.Αθ.608/2017), αυτές οι αποφάσεις ωστόσο δεν έχουν τελεσιδικήσει και επομένως δεν παράγουν νομικές συνέπειες προς το παρόν.

Συμπερασματικά, προς απάντηση του πρώτου ερωτήματος, μη νόμιμα οι υπάλληλοι της Δ.Ε.Υ.Α. έλαβαν επιδόματα αδειάς, Χριστουγέννων, και Πάσχα από 1/01/2013 έως και σήμερα και οφείλουν να τα επιστρέψουν ως αχρεωστήτως καταβληθέντα.

2) Επί του δευτέρου ερωτήματος:

1. Τρόπος επιστροφής αχρεωστήτως καταβληθέντων

Α) Όπως ορίζει το **ΝΔ 356/1974, άρθρο 3 παρ. 1** "τα εξ οιασδήποτε αιτίας χρέη προς το Δημόσιον καταβάλλονται **εφ' άπαξ, εις δόσεις** δε εφ' όσον ίδιαι διατάξεις περί τούτου ορίζουν". Επομένως, τυχόν χρέη προς το Δημόσιο καταβάλλονται είτε εφάπαξ είτε με δόσεις.

Β) Με τη διάταξη του **άρθρου 7 του ν. 4354/2015** ορίζεται ότι "Στις διατάξεις του παρόντος **υπάγονται οι μόνιμοι και δόκιμοι πολιτικοί δημόσιοι υπάλληλοι, καθώς και οι υπάλληλοι με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου και ορισμένου χρόνου:** α) των φορέων της περίπτωσης στ` της παρ. 1 του άρθρου 14 του ν. 4270/2014 (Α` 143), β) των Ανεξάρτητων Διοικητικών Αρχών (Α.Δ.Α.), της περίπτωσης γ` της παρ. 1 του άρθρου 14 του ν. 4270/ 2014 (Α` 143), γ) των Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης (Ο.Κ.Α.), δ) των **Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) πρώτου και δεύτερου βαθμού,** ε) των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.), στ) των **Νομικών Προσώπων Ιδιωτικού Δικαίου (Ν.Π.Ι.Δ.) που ανήκουν στο κράτος, ή σε Ν.Π.Δ.Δ. ή σε Ο.Τ.Α.-** κατά την έννοια της επίτευξης κρατικού ή δημόσιου ή αυτοδιοικητικού σκοπού, εποπτείας, διορισμού και ελέγχου της πλειοψηφίας της Διοίκησής τους- ή επιχορηγούνται τακτικά, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις, από κρατικούς πόρους κατά πενήντα τοις εκατό (50%) τουλάχιστον του ετήσιου προϋπολογισμού τους, συμπεριλαμβανομένων των Κέντρων Πρόληψης των Εξαρτήσεων και Προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Υγείας."

Τα αυτά ισχύουν και για τις Δ.Ε.Υ.Α. κατ' ανάλογη εφαρμογή όπως ορίζει η διάταξη του άρθρου 1 του ν. **1069/1980** ήτοι "**οι Δημοτικές Επιχειρήσεις Ύδρευσης και Αποχέτευσης (Δ.Ε.Υ.Α.)** αποτελούν νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου της παρ. 4 του άρθρου 252 του Κώδικα Δήμων και

Κοινοτήτων (ΚΔΚ), όπως κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 3463/2006 (Α` 114) έχουν κοινωφελή και μη κερδοσκοπικό χαρακτήρα και **διέπονται από τους κανόνες της ιδιωτικής οικονομίας, εφόσον δεν ορίζεται διαφορετικά από άλλες ειδικές διατάξεις του παρόντος, του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και του ν. 3852/2010 (Α` 87).**", όπως η ανωτέρω διάταξη αντικαταστάθηκε με τον ν.4483/2017, άρθρο 1 και αποτελούν αντίστοιχες επιχειρήσεις ειδικού σκοπού καθόσον συνιστώνται με ειδική διάταξη.

Γ) Περαιτέρω, σύμφωνα με τις διατάξεις του **άρθρου 24 του νόμου 4354/2015** με έναρξη ισχύος από 1/1/2016 όπως ανεφέρθη ως άνω, ορίζεται ότι **"οφειλές υπαλλήλων ή λειτουργών των φορέων που υπάγονται στις διατάξεις του παρόντος, από αχρεωστήτως καταβληθείσες αποδοχές ή αποζημιώσεις εν γένει, δύναται να επιστρέφονται εφάπαξ χωρίς προσαυξήσεις, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο «123» του ν.4270/2014 (Α` 143).**(Ο αριθμός «23» στην παρ.1 αντικαταστάθηκε από την έναρξη ισχύος της με τον αριθμό «123»,ως άνω, δυνάμει του άρθρου 35 παρ.6 Ν.4484/2017,ΦΕΚ Α 110/1.8.2017.)...2. **Η επιστροφή του καθαρού ποσού συν την αναλογία του φάρου, που έλαβε ο υπάλληλος, δύναται να γίνεται και με παρακράτηση του ενός δέκατου (1/10) των καθαρών μηνιαίων αποδοχών του ή της σύνταξης, εφόσον στο μεταξύ αυτός κατέστη συνταξιούχος.** 3. Σε περίπτωση άρνησης επιστροφής των αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών της παραγράφου 1, καταλογίζονται σύμφωνα με τις διατάξεις του δημόσιου λογιστικού. 4. Τυχόν έφεση κατά των σχετικών πράξεων καταλογισμού ασκείται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 80 του ν. 4129/2013 (Α` 52). Στις περιπτώσεις υπαλλήλων, που δεν υπάγονται στις ανωτέρω διατάξεις, η έφεση ασκείται ενώπιον των αρμόδιων δικαστηρίων."

Περαιτέρω, το **άρθρο 123 του ν. 4072/2014** "Δημόσιο Λογιστικό προβλέπει ότι "τα όργανα έκδοσης της καταλογιστικής πράξης, ο τρόπος βεβαίωσης του αχρεωστήτως καταβληθέντος ποσού και απόδοσης ή

επιστροφής αυτού στους δικαιούχους, το έντοκο ή μη της επιστροφής του ποσού, το ύψος του επιτοκίου, η χρονική αφετηρία υπολογισμού των τόκων, η βάση υπολογισμού των συναλλαγματικών ισοτιμιών, εφόσον οι πληρωμές έγιναν σε συνάλλαγμα, οι απαιτούμενες διαδικασίες, καθώς και κάθε άλλο σχετικό θέμα καθορίζονται **με αποφάσεις του Υπουργού Οικονομικών** ή για τα θέματα για τα οποία συντρέχει αρμοδιότητα και άλλων Υπουργών, με κοινές αποφάσεις του Υπουργού Οικονομικών και των κατά περίπτωση αρμόδιων καθ' ύλην Υπουργών."

Η ανωτέρω απόφαση δεν έχει εκδοθεί ακόμη.

Κατ' εξουσιοδότηση του προϊσχύοντος άρθρου 104 του ν. 2362/1995 είχε εκδοθεί η υπ' αριθμ. **2/40379/ΔΥΕΠ/2013(ΦΕΚ 1076/30.04.2013 τεύχος Β')** απόφαση του Υπουργείου Οικονομικών, που ορίζει στο Κεφάλαιο Γ' άρθρο 7 ότι "**Μετά τη διαπίστωση αχρεωστήτως καταβολής ποσών, η επιστροφή αυτών από τους λαβόντες,... γίνεται ως ακολούθως: α) Εάν αφορούν πληρωμή μισθών δημοσίου, ειδοποιούνται οι λαβόντες τα αχρεώσητα και τους παρέχεται ευχέρεια ώστε να επιστραφούν τα ποσά με παρακράτηση του ενός δεκάτου,1/10, κάθε μήνα των μηνιαίων αποδοχών τους μέχρις εξοφλήσεως της οφειλής τους...**"

Βάσει της παρ. 2 του **άρθρου 177 του ν. 4270/2014** προβλέπεται ότι "**οι κανονιστικές πράξεις που έχουν εκδοθεί βάσει διατάξεων που καταργούνται δυνάμει της προηγούμενης παραγράφου του παρόντος άρθρου, εφόσον δεν αντίκεινται στις διατάξεις του παρόντος νόμου, διατηρούνται σε ισχύ μέχρι την έκδοση των κανονιστικών πράξεων κατ' εξουσιοδότηση των διατάξεων του παρόντος νόμου.**"

Επομένως έως ότου εκδοθεί Υπ. Απόφαση κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 123 του ν.4270/2014, ισχύει η ανωτέρω απόφαση.

Επομένως, όπως προκύπτει από την παρούσα διάταξη **η επιστροφή των αχρεωστήτως καταβληθέντων επιδομάτων και εν γένει αποδοχών γίνεται είτε με εφάπαξ καταβολή είτε με παρακράτηση του 1/10 από τον μηνιαίο μισθό του εργαζομένου.** Προτιμάται δε η παρακράτηση και η σταδιακή επιστροφή των αχρεωστήτως καταβληθέντων ώστε να μην επιβαρυνθεί υπερβολικά ο εργαζόμενος και υπέλθει σε μεγάλη οικονομική αδυναμία.

2) Αρμοδιότητα λήψης απόφασης για επιστροφή των αχρεωστήτως καταβληθέντων επιδομάτων

Οι διατάξεις του άρθρου 5 του ν. 1069/1980, αναφορικά με τις αρμοδιότητες του Διοικητικού Συμβουλίου των Δ.Ε.Υ.Α., ορίζουν ότι " ο Διοικητικό Συμβούλιο διοικεί την επιχείρηση, διαχειρίζεται την περιουσία και τους πόρους αυτής και αποφασίζει για κάθε θέμα που αφορά στην επιχείρηση, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά στον παρόντα νόμο."

Περαιτέρω, βάσει του άρθρου 7 του ω. 1069/1980 ορίζεται όπως "**δι' Οργανισμού Εσωτερικής Υπηρεσίας συντασσομένον δι' αποφάσεως του Διοικητικού Συμβουλίου της επιχειρήσεως, εγκρινομένης υπό του Υπουργού Εσωτερικών μετά γνώμην των οικείων Δημοτικών ή Κοινοτικών Συμβουλίων, καθορίζεται η οργάνωσις, η σύνθεσις και η αρμοδιότης των υπηρεσιών, ο αριθμός των θέσεων του πάσης φύσεως προσωπικού αναλόγως προς τας ανάγκας της επιχειρήσεως, ή κατά μισθολογικά κλιμάκια κατανομή των θέσεων του προσωπικού καθ' ομάδας ειδικοτήτων και αναλόγως της βαθμίδος εκπαιδεύσεως, αι αποδοχαί, ως και ο τρόπος προσλήψεως και απολύσεως και το**

αρμόδιον προς τούτο όργανον."

Βάσει του **Οργανισμού Εσωτερικής Υπηρεσίας της Δ.Ε.Υ.Α. ...** , που αποφασίστηκε από τη Δ.Ε.Υ.Α.Κ. (2/2000) και εγκρίθηκε με απόφαση του Γεν. Γραμμ. της Περιφέρειας Πελοποννήσου (11113/14-11-2000, **Φ.Ε.Κ. 26/Β'/17-1-2001**), στο **Κεφάλαιο Β', άρθρο 2** προβλέπεται ότι **"οι υπηρεσίες της Δ.Ε.Υ.Α. τελούν κάτω από την εποπτεία και τη καθοδήγηση του Διοικητικού Συμβουλίου της. Η Δ.Ε.Υ.Α. διοικείται από το Διοικητικό Συμβούλιο η σύνθεση του οποίου και οι αρμοδιότητες ορίζονται με την υπ' αριθμ. 3095/24.4.2000 απόφαση του Περιφερειάρχη "σύσταση Δημοτικής Επιχείρησης Ύδρευσης και Αποχέτευσης", από τις διατάξεις του ν. 1069/1980 και το ΠΔ 410/1995 όπως αυτά ισχύουν "**

Επομένως, το Δ.Σ. της Δ.Ε.Υ.Α. οφείλει εγκαίρως να λάβει απόφαση για επιστροφή των αχρεωστήτως καταβληθέντων επιδομάτων. Η απόφαση πρέπει να είναι αυτοτελής για κάθε εργαζόμενο καθόσον με αυτή θα προσδιορίζεται το συνολικό οφειλόμενο ποσό που πρέπει να επιστραφεί καθώς και το τμήμα της μηνιαίας δόσεως που θα ισούται με το 1/10 των καθαρών μηνιαίων αποδοχών του κάθε υπαλλήλου. Στη συνέχεια ο Πρόεδρος του Δ.Σ. οφείλει να αποστείλει τις αποφάσεις σε κάθε εργαζόμενο (οφειλέτη) προς γνωσίν του.

3) Αποσβεστική προθεσμία αναζήτησης αχρεωστήτως καταβληθέντων- Παραγραφή

Όσον αφορά τον χρόνο κατά τον οποίο υφίσταται η απαίτηση αυτή του Δήμου, χωρίς να έχει παραγραφεί, και κατά τον οποίο νομιμοποιείται ο Δήμος να ασκήσει τις ως άνω απαιτήσεις για επιστροφή των αχρεωστήτως καταβληθέντων επιδομάτων, ο **ΑΝ 344/1968, άρθρο 6** ορίζει ότι **"ο χρόνος της παραγραφής των αξιώσεων των δήμων και κοινοτήτων είναι είκοσι**

ετών, αρχόμενος από της λήξεως του οικονομικού έτους εντός του οποίου εβεβαιώθησαν αύται οριστικώς. Κατ' εξαίρεσιν αι προερχόμεναι εκ φόρων εν γένει, τελών, δικαιωμάτων, εισφορών και αντιτίμου προσωπικής εργασίας παραγράφονται μετά πενταετίαν ως ανωτέρω". Εν προκειμένω οι αποδοχές και τα λαμβανόμενα επιδόματα από τον εργαζόμενο σε Δήμο υπάγονται στο δεύτερο εδάφιο της παρούσας διάταξης, ήτοι **παραγράφονται εντός πενταετίας από τη λήξη του οικονομικού έτους στο οποίο ανάγονται.**

Εξ' άλλου και προς επίρρωση των παραπάνω υπάρχει **Πράξη του Ελεγκτικού Συνεδρίου, Τμήμα VII με αριθμ. 666/2006** η οποία ορίζει ότι «περαιτέρω, με την παρ. 2 του άρ. 26 του ν.δ/τος 318/1969 "Περί βεβαιώσεως και εισπράξεως των εσόδων των Δήμων και Κοινοτήτων (ΦΕΚ Α` 212), ορίζεται ότι "**Χρηματικά ποσά αχρεωστήτως καταβληθέντα υπό δήμων και κοινοτήτων αναζητούνται υπό τούτων, βεβαιούμενα εντός της υπό του άρθρου 2 του α.ν. 344/1968 (πέντε έτη)οριζόμενης προθεσμίας εις βάρος των υπόχρεων, δι' αποφάσεως του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου, εγκρινομένης υπό του Νομάρχου δυναμένου και να μεταρρυθμίζη ταύτην...**" και στο άρθρο 21 "1. Οι βεβαιωτικοί κατάλογοι των υπόχρεων εις την καταβολή φόρου, τέλους, δικαιώματος, αντιτίμου προσωπικής εργασίας ή εισφοράς, εις ας περιπτώσεις δεν προβλέπεται άλλως υπό του παρόντος, καταρτίζονται... εις τους δήμους τους έχοντας πληθυσμόν κάτω των 10.000 υπό του δημάρχου και ενός ή δύο υπαλλήλων του δήμου οριζομένων δι' αποφάσεως του συμβουλίου και εις τους λοιπούς υπό της οικονομικής υπηρεσίας του δήμου..."

4) Υπουργικές αποφάσεις

Βάσει της περίπτωσης 37 της υποπαραγράφου Γ1 του ν. 4093/2012 ορίζεται ότι "**ο χρόνος και ο τρόπος επιστροφής των αχρεωστήτως καταβληθεισών αποδοχών ή συντάξεων, που προκύπτουν από την εφαρμογή των διατάξεων της παρούσας υποπαραγράφου, καθορίζεται με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών.**"

2) Ειδικότερα, κατ' εξουσιοδότηση των διατάξεων του ν. 4093/2012 με τον οποίο δημιουργήθηκε και το νομικό έρεισμα της αξίωσης του Δήμου Ερμιονίδος για επιστροφή των αχρεωστήτων καταβληθέντων επιδομάτων στους εργαζομένους της Δ.Ε.Υ.Α. για το κρίσιμο διάστημα από 1/01/2013 έως σήμερα, εκδόθηκαν οι Αποφάσεις του Υπουργείου οικ.2/83408/0022 στις 14/11/2012 και η μεταγενέστερη στις 22/11/2012 απ.οικ 2/85127/0022/2012 οι οποίες και ρυθμίζουν κατά τρόπο ειδικό τη διαδικασία επιστροφής των αχρεωστήτως καταβληθέντων.

Αυτές ωστόσο δεν έχουν ισχύ καθώς οι απόφαση του Υπ. Οικ 2/40379/ΔΥΕΠ/2013 υπερισχύει αυτών ως νεότερη καθώς εξεδόθη βάσει του ν. 4270/2014 και σύμφωνα με την οποία επίσης ορίζεται ότι παρακρατείται το 1/10 των καθαρών μηνιαίων αποδοχών.

Συμπερασματικά, η επιστροφή των αχρεωστήτως καταβληθέντων επιδομάτων στους εργαζομένους της Δ.Ε.Υ.Α. από 1/01/2013 έως σήμερα θα γίνει ως εξής:

α) Το Διοικητικό Συμβούλιο της Δ.Ε.Υ.Α. θα λάβει απόφαση όπου θα καθορίζεται η επιστροφή/παρακράτηση των αχρεωστήτως καταβληθέντων επιδομάτων αδείας, Χριστουγέννων και Πάσχα. Στην απόφαση δε θα καθορίζεται το ακριβές ποσό που αντιστοιχεί σε κάθε εργαζόμενο και που πρέπει να επιστραφεί στην Δ.Ε.Υ.Α. καθώς και ο τρόπος επιστροφής.

β) Ο Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου της Δ.Ε.Υ.Α. θα αποστείλει στους εν λόγω εργαζομένους, είτε ο ίδιος είτε δια του Γενικού Διευθυντή της Δ.Ε.Υ.Α., τις αποφάσεις σε κάθε εργαζόμενο ξεχωριστά, ο οποίος θα τον παραλαμβάνει και, προς απόδειξη της από μέρους του γνώσεως, θα υπογράφει βεβαίωση παραλαβής.

γ) Η παρακράτηση θα γίνει κατά το 1/10 των καθαρών μηνιαίων αποδοχών του εργαζομένου μέχρι να εξοφληθεί η οφειλή.

δ) Η αξίωση της Δ.Ε.Υ.Α. για επιστροφή των αχρεωστήτως καταβληθέντων παραγράφεται εντός πενταετίας από τη λήξη του οικονομικού έτους στο οποίο ανάγονται

Αθήνα, 23/11/2017

Ο γνωμοδοτών δικηγόρος

Πάνος Ζυγούρης